

LBRIS

We know
books

ALEKSEI TOLSTOI

Cheița de aur
sau
minunatele pățanii
ale lui Buratino

Traducere de Dan Faur

Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

UN BUTUC CARE SCÂNCEȘTE CU
GLAS OMENESC NIMEREȘTE ÎN MÂINILE
DULGHERULUI GIUSEPPE

De mult, tare de mult, trăia într-un orășel de pe malul Mării Mediterane un dulgher bătrân, Giuseppe, poreclit Nas-Vânăt.

Odată îi căzu bătrânului în mână un butuc, un butuc obișnuit, din aceia cu care se face foc în sobă, pe timp de iarnă.

„Nu-i rău!“ își zise Giuseppe. „Aș putea scoate ceva din el, un picior de masă, de pildă...“

Giuseppe își puse pe nas ochelarii, legați cu un capăt de sfoară, căci de... ochelarii erau și ei bătrâni. Suci butucul în mâini și începu să-l cioplească apoi cu bărdița. Dar cum începu să-l cioplească, un glas neobișnuit de subțirel prinse a scânci:

– Au, au... mai încet, te rog!

Giuseppe coborî ochelarii pe vârful nasului și își roti privirea prin atelier, dar nu văzu pe nimeni.

Se uită sub tejghea – nimeni...

Se uită în coșul cu talaș – nimeni...

Scoase capul pe ușă afară – nici pe stradă nu era nimeni...

„Oare mi s-o fi părut?“ se întrebă Giuseppe. „Cine putea să scâncească?“

Apucă iar bărdița, dar, cum lovi butucul, auzi din nou:

– Au! Ți-am spus doar că mă doare! se văicări glăsciorul subțirel.

De data aceasta, Giuseppe se sperie de-a binelea; până și ochelarii i se aburiră de spaimă...

Se uită prin toate ungherele încăperii, se vârî până și-n vatră și, răsucindu-și gâtul, privi multă vreme în susul hornului.

– Nu-i nimeni...

„Am băut poate ceva ce nu-mi priește și de-aia-mi țiuie acum urechile“ se gândi iarăși Giuseppe.

Dar nu! În ziua aceea doar nu băuse nimic...

După ce se liniști puțin, Giuseppe luă rindeaua; îi potrivea cu ciocanul partea dinapoi, pentru ca tăișul să iasă în afară doar atât cât trebuie – nici prea mult, nici prea puțin – puse butucul pe tejghea și... de cum trase o dată cu rindeaua, auzi:

– Au, au, au, au! Ia ascultă! De ce mă ciupești? se tânguia cu deznădejde glăsciorul subțirel.

Giuseppe scăpă rindeaua din mână, se trase înapoi, tot mai înapoi și se așeză de-a dreptul pe dușumea; își dăduse seama că glasul subțirel venea dinăuntrul butucului.

GIUSEPPE DĂRUIEȘTE BUTUCUL VORBITOR PRIETENULUI SĂU CARLO

ată că, tocmai atunci, veni la Giuseppe Carlo flașnetarul, un vechi prieten al său.

Odinioară, Carlo colinda orașele, purtând o pălărie cu borurile largi și-și agonisea pâinea cântând din gură și din minunata lui flașnetă.

Dar acum Carlo e bătrân și bolnav, iar flașneta lui e de mult stricată.

– Bună ziua, Giuseppe, spuse el, intrând în dulgherie. De ce stai pe dușumea?

– Ai, am rătăcit și eu un șurubel... Dar dă-l încolo de șurub, răspuse Giuseppe privind chiorâș la butuc. Dar tu, bătrâne, cum o mai duci?

– Rău, răspuse Carlo. Mă gândesc în fel și chip cum să-mi câștig bucata de pâine... Măcar de m-ai ajuta și tu! sau cel puțin de m-ai sfătui...

– Nimic mai ușor, făcu vesel Giuseppe. Și-și spuse în sinea lui: „Acuma e vremea să mă descotorosesc de butucul ăsta afurisit.“ Nimic mai ușor. Uite! Colo pe tejghea e un butuc strașnic; ia-l tu, Carlo, și du-l acasă...

– Eeee! răspuse Carlo abătut. Și pe urmă? Să zicem că duc butucul acasă; dar vezi că-n odăița mea n-am nici măcar o vatră.

– Las' că știu eu ce-ți spun, Carlo... Ia un briceag, ciopește din butucul ăsta o păpușă. Învăț-o să rostească tot felul de vorbe hazlii, fă-o să cânte, să joace și poart-o prin curțile oamenilor. Vei agonisi astfel destul pentru o bucată de pâine și un păhărel cu vin.

Deodată, de pe tejgheaua pe care se afla butucul, se auzi un glăscior subțirel și vesel:

– Bravo, bine te-ai mai gândit, Nas-Vânăt.

Giuseppe tresări din nou de spaimă, dar Carlo se uită doar curios în jur. De unde să fi venit glasul?

– Îți mulțumesc, Giuseppe, pentru sfat. Ei! Fie! Dă-mi butucul.

Giuseppe înșfăcă butucul și îl înmână zorit prietenului său, dar fie că i-l dădu cu neîndemânare, fie că butucul sări singur, vorba e că îl pocni pe Carlo în cap.

– De-astea mi-s darurile tale! izbucni Carlo jignit.

– Iartă-mă, prietene, dar nu eu te-am lovit.

– Atunci se vede treaba că m-oi fi pocnit singur în cap?

– Asta nu, prietene! Chiar butucul te-a lovit.

– Minți, tu m-ai lovit...

– Nu, nu eu...

– De bețiv, te știam eu că ești bețiv, Nas-Vânăt, spuse Carlo. Dar acum văd că ești și mincinos.

– Așa-a-a, carevasăzică ești pornit pe ceartă, strigă Giuseppe. Ia vino mai aproape!

– Ba vino tu mai aproape, să te apuc de nas.

Cei doi bătrâni începură să se burzuluiască și să sară unul la altul; Carlo îl apucă pe Giuseppe de nasul său

vânat, iar Giuseppe îl apucă pe Carlo de smocul de păr alb ce-i creștea pe lângă urechi.

Apoi începură să se înghiontească zdravăn, în timp ce glăsciorul pătrunzător de pe tejghea țipa și îi încuraja:

– Dă-i! Atinge-l!

În cele din urmă, bătrânii obosiră și începură să gâfâie. Giuseppe spuse:

– Ei, ne-mpăcăm! Ce zici?

Carlo răspunse:

– Hai să ne-mpăcăm!

Bătrânii se sărutară. Carlo luă butucul sub braț și porni spre casă.

CARLO CIOPLEȘTE O PĂPUȘĂ DE LEMN ȘI ÎI DĂ NUMELE DE BURATINO

Carlo locuia într-o odăiță pitită sub o scară, în care nu era altceva decât o vatră frumoasă, pe zidul din fața ușii.

Dar nici vatra cea frumoasă, nici focul din vatră și nici ceaunul ce fierbea pe foc nu erau adevărate, ci doar zugrăvite pe o bucată de pânză veche.

Carlo intră în odăiță, se așază pe singurul scaun ce-l avea lângă masa șchioapă de un picior și, după ce răsuci butucul pe toate părțile, luă un cuțit și începu să cioplească din el o păpușă.

„Oare ce nume să-i dau?“ se întreba Carlo. „Hai să-i zic Buratino. Numele ăsta o să-mi poarte noroc. Am cunoscut eu odinioară o familie și pe toți îi chema Buratino: tatăl – Buratino, mama – Buratino, copiii tot Buratino... și ce bine trăiau cu toții! Fără nicio grijă!...“

În butucul pe care-l răsucea cu îndemânare, ciopli în primul rând părul, apoi – fruntea, apoi – ochii...

Iată însă că deodată ochii se deschiseră singuri și se pironiră asupra lui.

Carlo nici măcar nu arătă că s-ar fi speriat, ci întrebă prietenos:

– Ochișori de lemn, de ce vă uitați așa de ciudat la mine?

Dar păpușa tăcea – poate pentru că nu avea încă gură. Carlo ciopli obrazii, apoi ciopli nasul – unul așa obișnuit...

Ca prin farmec, nasul începu singur să se lungească, să crească și ajunse atât de lung și de ascuțit, încât Carlo bombăni:

– Nu e bine, e prea lung...

Și bătrânul încercă să-i reteze vârful. Dar ți-ai găsit! Nasul se tot sucea și se răsucea și până-n cele din urmă rămase un nas ascuțit lung-lung de tot, un nas tare obraznic și curios nevoie mare.

Carlo se apucă apoi să cioplească gura. Dar abia sfârși cu cioplitul buzelor, că gura se deschise deodată:

– Hi, hi, hi, ha, ha, ha!

Și din ea apărură o limbă subțirică și roșie, care căuta să-și bată joc de el.

Carlo, fără să țină seama de aceste isprăvi, își văzu de treabă: ciopli, tăie, scobi... și făcu păpușii bărbia, gâtul, umerii, trupul, mâinile...

Dar de-abia sfârși Carlo să cioplească ultimul degețel, că Buratino începu să-l lovească repede cu pumnișorii peste chelie, să-l ciupească și să-l gâdile.

– Ia ascultă! Îi spuse Carlo, aspru, nici n-am terminat bine să te cioplesc și ai și început să mi te ții de drăcii... Ce ai să-mi faci mai târziu, hai?

Și se uită încruntat la Buratino. Iar Buratino, cu ochii lui rotunzi ca de șoricel, se uită și el la tata Carlo.

Din niște surcele, Carlo îi făcu apoi picioare lungi cu tălpi mari. Și cu asta, mântuindu-și treaba, puse băiețelul jos, pe dușumea, ca să-l învețe să umble.

Buratino se clătina ce se clătina pe piciorușele-i subțiri, făcu un pas, încă unul și hop, hop – drept la ușă, peste prag și... o zbughi în stradă.

Carlo, îngrijorat, fugi după el.

– Ei, hoțomanule, întoarce-te!...

Ți-ai găsit! Buratino fugea pe stradă ca un iepure, numai că tălpile-i de lemn făceau toc-poc, toc-poc, când loveau caldarâmul.

– Prindeți-l! striga Carlo.

Trecătorii râdeau, arătând cu degetul spre Buratino, care fugea de rupea pământul. La răscruce, străjuia un polițist uriaș, cu mustățile răsucite și cu o pălărie în trei colțuri.

Văzând cum fugea omulețul de lemn, polițistul își desfăcu picioarele, cuprinzând strada de-a latul.

Buratino vru să i se strecoare printre picioare, dar polițistul, dibaci, îl înhăță de nas și îl ținu astfel, până când sosi și tata Carlo.

– Ei, așteaptă numai, că m-oi răfui eu cu tine! spuse Carlo gâfâind și vru să-l bage pe Buratino în buzunarul hainei.

Se vede însă că Buratino n-avea niciun chef ca într-o zi atât de frumoasă ca asta și în văzul tuturor oamenilor să atârne cu picioarele afară din buzunarul hainei lui tata Carlo! Se răsuci ca o zvârlugă, căzu pe caldarâm și se prefăcu că-i mort.

– Vai, vai, spuse polițistul, mi se pare că nu miroase a bine!

Trecătorii începură să se adune și, uitându-se la Buratino care zăcea pe caldarâm, clătinau din cap.

– Sărăcuțul de el, spuneau unii. Se vede că de foame...

– Aș! L-a bătut Carlo până l-a omorât! spuneau alții. Flașnetarul ăsta bătrân se preface numai că-i om bun, dar când colo-i hain și fără milă.

Auzind vorbele acestea, polițistul mustăcios îl înhăță de guler pe nefericitul Carlo și-l târî la poliție.

Carlo mergea târșându-și papucii și ofta din greu:

– Of, of, mi-am găsit beleaua cu băiețelul ăsta de lemn!

Când strada se mai goli de lume, Buratino ridică nasul, își roti privirea în jur și fugi, țopăind, spre casă.

GREIERUL VORBITOR ÎI DĂ LUI BURATINO UN SFAT ÎNȚELEPT

 jungând în odăița de sub scară, Buratino se trânti pe jos lângă piciorul mesei.
– Așa-a! Și acum, ce să mai născocesc?

Nu trebuie să uităm că Buratino era doar în prima lui zi de viață. Gândurile îi erau mici, mititele și scurte de tot... într-un cuvânt, o nimica toată de gânduri.

Deodată se auzi:

– Crrri-crrri-crrri-crrri!

Buratino își întoarse capul, cercetând cu ochii odăița.

– Ei, care-i acolo?

– Sunt eu, Crrri-crrri!

Buratino zări făptura care semăna puțin cu un gândac negru, dar avea un căpșor ca de lăcustă. Se așezase pe perete, deasupra vetrei, și scârțâia încetișor – crrri-crrri – privind vesel în jur cu ochii lui bulbucați, ca de sticlă, și mișcând din mustăcioară.

– Ei, dar tu cine mai ești?

– Eu sunt Greierul Vorbitor, răspunse făptura. Locuiesc în această odăiță de mai bine de o sută de ani.

– Aici eu sunt stăpân! Cară-te mai iute!

– Bine, mă voi căra, cu toate că îmi pare rău să părăsesc odăița în care am locuit mai bine de o sută de ani, răspunse Greierul Vorbitor, dar, înainte de a pleca, îți dau un sfat folositor.

– Că mare nevoie am eu de sfaturile unui greier bătrân...

– Ei, Buratino, Buratino, începu să-l dăscălească greierașul, să te lași de pozne, să-l ascuți pe Carlo, să nu fugi de acasă fără rost și chiar de mâine să începi a te duce la școală. Acesta-mi este sfatul! Altminteri să știi că te pândesc primejdii mari și întâmplări înfricoșătoare. Și viața ta n-o să mai prețuiască nici doi bani!

– De ceee...? întrebă Buratino.

– Ai să vezi tu „de ceee“, răspunse Greierul Vorbitor.

– Ei, tu, gândac-fleac, bătrân de o sută de ani! strigă Buratino. Află că pe lumea asta nimic nu-mi place mai mult ca pățaniile primejdioase! Chiar mâine dis-de-dimineață o să fug de acasă, o să mă cațăr pe garduri, o să stric cuiburile de păsări, o să zădăresc băiețașii, o să trag pisicile și câinii de coadă... Și câte altele n-o să mai născocesc eu!

– Jale mi-e de tine, jale, Buratino! Multe lacrimi ai să mai verși.

– De ceee? întrebă din nou Buratino.

– De-aia! Pentru că ai un cap prost, de lemn.

Atunci Buratino sări pe scaun, de pe scaun pe masă, apucă un ciocan și-l azvârli în capul Greierului Vorbitor.

Bătrânul și deșteptul greieraș suspină adânc, mișcă din mustăcioare și se vârlă sub vatră, părăsind odăița pentru totdeauna.